

FAQ o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji oraz Sektorowych Ramach Kwalifikacji

Czym jest Zintegrowany System Kwalifikacji?

Zintegrowany System Kwalifikacji (ZSK) to wprowadzony ustawą zbiór zasad, standardów, funkcji i ról oraz procedur regulujących sposób działania różnych podmiotów (osób i instytucji) związanych z nadawaniem kwalifikacji oraz zapewnianiem ich jakości. Stanowi jedną z podstaw prawnych rozwiązań sprzyjających uczeniu się przez całe życie w Polsce.

Jakie są najważniejsze założenia ZSK?

- Wszystkie kwalifikacje włączone do ZSK są wpisane do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji (ZRK),
- Każda kwalifikacja włączona do ZSK musi być opisana w określony sposób i mieć przypisany poziom PRK (Polskiej Ramy Kwalifikacji, wyróżniamy 8 poziomów PRK),
- W ZSK wyróżniamy 3 podstawowe typy kwalifikacji - nadawane w systemach oświaty i szkolnictwa wyższego, uregulowane (nadawane na mocy przepisów prawa) oraz rynkowe.
- Poziom PRK wynika z porównania wymagań dla kwalifikacji z charakterystykami poziomów w PRK,
- Charakterystyki poziomów PRK sformułowane są na dwóch poziomach ogólności. Charakterystyki typowe dla kwalifikacji o charakterze zawodowym można dalej rozwijać za pomocą Sektorowych Ram Kwalifikacji,
- Kwalifikację włączoną do ZSK można nadać wyłącznie na podstawie pozytywnego wyniku walidacji (sprawdzenia czy wymagane efekty uczenia się zostały osiągnięte),
- Kwalifikacje włączone do ZSK mogą nadawać wyłącznie instytucje uprawnione przez właściwego ministra, lub na mocy określonych przepisów prawa,
- Każda instytucja nadająca kwalifikacje włączone do ZSK (instytucja certyfikująca) jest objęta wewnętrznym i zewnętrznym zapewnianiem jakości - zasady zapewniania jakości określa ustawa o ZSK,
- Funkcję podmiotu zewnętrznego zapewniania jakości powierza minister właściwy dla danej kwalifikacji,
- Ministrowie właściwi sprawują nadzór nad jakością nadawania kwalifikacji należących do ich działów administracji rządowej,
- Funkcjonowanie ZSK jest koordynowane przez Ministra Edukacji i Nauki

Czym są Sektorowe Ramy Kwalifikacji?

Ramy kwalifikacji są narzędziem służącym do porządkowania i rozwijania zasobów kwalifikacji. Sektorowa Rama Kwalifikacji jest opisem poziomów kwalifikacji w określonej dziedzinie działalności. „Tłumaczy” ogólne sformułowania PRK na język bardziej czytelny dla

osób działających w danej dziedzinie (sektorze, branży). Można powiedzieć, że sektorowe ramy są wynikiem interpretacji PRK przez poszczególne środowiska branżowe – narzędziem, które pomaga w sposób zrozumiały dla podmiotów związanych z branżą nazwać, uporządkować i przedstawić kompetencje umiejętności istotne w danym sektorze.

Ile Sektorowych Ram Kwalifikacji powstało w Polsce?

Do końca grudnia 2022 r. przy wsparciu IBE powstało 20 ram kwalifikacji w sektorach: 1) Turystyka, 2) Sport, 3) Bankowość, 4) sektor IT, 5) Telekomunikacja, 6) Usługi rozwojowe, 7) Budownictwo, 8) Przemysł mody, 9), Handel, 10) Zdrowie publiczne, 11) Przemysł chemiczny, 12) Motoryzacja, 13) Rolnictwo, 14) Górnictwo, 15) Energetyka, 16) Nieruchomości, 17) Gospodarka Odpadami, 18) Gospodarka Wodno-Ściekowa, Rekultywacja i Remediacja, 19) Komunikacja Marketingowa, 20) Przetwórstwo Żywności.

Grafika przedstawiająca wszystkie opracowane ramy sektorowe znajduje się na końcu dokumentu.

Jak opracowywana jest Sektorowa Rama Kwalifikacji?

Praca nad każdą ramą sektorową zaczyna się identyfikacją kompetencji i kwalifikacji funkcjonujących w danej branży. Służy temu prowadzone przez IBE badanie pn. Analiza Kompetencji i Kwalifikacji. Równoległe trwają prace nad zebraniem Zespołu Ekspertów opracowującego SRK. Liczy on kilkanaście osób, w tym przedstawiciele instytucji kształcących na rzecz branży. Jest on wspierany przez ekspertów metodycznych.

Jeśli jest to konieczne, na początku prowadzone są prace mające na celu zdefiniowanie sektora. Ich podstawą są definicje przyjmowane w opracowaniach branżowych, aktach prawnych. Nie zawsze są one jednak powszechnie akceptowane lub aktualne.

Kolejnym zadaniem jest opracowanie wstępnego projektu SRK. Etapami pośrednimi są opracowanie tzw. wyznaczników sektorowych oraz poszczególnych charakterystyk poziomów rami. Pierwszym krokiem jest przeprowadzenie Analizy Kompetencji i Kwalifikacji oraz jej krytyczna analiza. Służy ona pomocą Zespołowi Ekspertów który w trakcie szeregu dyskusji identyfikuje kolejno (od ogółu do szczegółu) najważniejsze obszary sektora, kluczowych procesów pracy, szczególnie istotnych zadań zawodowych oraz kompetencje niezbędne do ich wykonywania.

Jeśli w branży zidentyfikuje się obszary odmienne kompetencyjnie należy rozważyć opracowanie tzw. podram. Porządkuje to ramę, znacznie zwiększa jej czytelność.

Wstępny projekt poddawany jest szerokim konsultacjom branżowym. W ich ramach prowadzone są seminaria konsultacyjne, indywidualne wywiady z ekspertami branżowymi, Ma to na celu zapewnienie, by rama jak najlepiej odzwierciedlała potrzeby sektora. Na podstawie zebranych uwag tworzony jest ostateczny projekt rami.

Całość prac prowadzona jest w sposób zapewniający możliwość włączenia rami do ZSK po jej opracowaniu.

Czy Sektorowe Ramy Kwalifikacji muszą mieć tyle samo poziomów co Polska Rama Kwalifikacji?

Liczba poziomów w poszczególnych ramach sektorowych może być różna. Zależy to od tego, czy zidentyfikowano istotne i specyficzne dla danego sektora kompetencje odpowiadające konkretnemu poziomowi PRK. Zazwyczaj takich nie znajduje się na poziomach najniższych (1-2 poziom) oraz najwyższych (8 poziom). Poniższy rysunek przedstawia poziomy przyjęte dla wszystkich dotychczas opracowanych ram.

Należy pamiętać, że niezależnie od liczby poziomów w ramie sektorowej, zawsze odpowiadają stosownym poziomom PRK.

Czy składniki opisów poziomów Sektorowych Ram Kwalifikacji są tożsame z efektami uczenia się, które warto ująć w opisie kwalifikacji odniesionej do danego poziomu?

Składniki opisów poziomów Sektorowej Ramy Kwalifikacji mogą być pomocne w formułowaniu efektów uczenia się, które dana kwalifikacja ma potwierdzać – porządkują myślenie o wymaganiach dla danej kwalifikacji. Utożsamianie zapisów w sektorowej ramie z zapisami umiejętności wymaganymi dla poszczególnych kwalifikacji nie jest uprawnione.

Do czego służą ramy sektorowe? Co na ten temat mówi ustawa o ZSK?

Zgodnie z zapisami ustawy o ZSK:

- we wniosku o włączenie kwalifikacji rynkowej do ZSK należy podać propozycję dotyczące przypisania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do danej kwalifikacji i „odniesienia do poziomu Sektorowych Ram Kwalifikacji, jeśli ustanowiono Sektorowe Ramy Kwalifikacji w danym sektorze lub branży” (art. 15 ust. 4),
- rekomendacja zespołu ekspertów dotycząca przypisania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji rynkowej ma zawierać m.in. „odniesienie do poziomu Sektorowych Ram Kwalifikacji, jeśli ustanowiono Sektorowe Ramy Kwalifikacji w danym sektorze lub branży” (art. 21 ust. 3),
- informację o odniesieniu kwalifikacji rynkowej do poziomu ramy sektorowej podaje się w obwieszczeniu ministra o włączeniu tej kwalifikacji do ZSK (art. 25 ust. 2 pkt 3),
- „o ile właściwa sektorowa rama istnieje i jest włączona do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji”, informację o odniesieniu kwalifikacji rynkowej do poziomu ramy sektorowej umieszcza się w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (art. 83 ust. 1 pkt 1 lit. d).

Doświadczenie IBE pokazuje, że ramy sektorowe mogą być stosowane w sposób znacznie szerszy niż wynika to z ustawy o ZSK. Nie muszą być one przy tym formalnie włączone do ZSK.

Po pierwsze, ponieważ SRK tworzy grono ekspertów reprezentujących różne obszary sektora rama porządkuje dyskusję, określa najważniejsze terminy w rozmowie o potrzebach w zakresie kompetencji, kwalifikacji, szeroko rozumianej edukacji kształcącej na potrzeby sektora. Stanowi platformę porozumienia, współpracy. Często praca nad ramą jest działaniem jednoczącym całą branżę. Środowiska związane z sektorem bankowym,

turystyką, usługami rozwojowymi czy handlem po stworzeniu ramy zdecydowały się na utworzenie rady sektorowej, uznając to za naturalny dalszy krok.

SRK może stanowić inspirację opracowywania nowych kwalifikacji, kierunków studiów, programów kształcenia. Wskazuje najważniejsze kompetencje specyficzne dla branży, można łatwo sprawdzić czy są one uzyskiwane w ramach kształcenia lub szkolenia czy też nie, wprowadzić stosowne zmiany.

Możliwe jest też wykorzystanie SRK jako podstawy systemu zarządzania kompetencjami w przedsiębiorstwie. Centralną jego częścią jest kompetencyjny opis stanowisk pracy wypracowany poprzez wyrażenie potrzeb pracodawcy za pomocą języka ramy sektorowej. Stanowi on podstawę do dalszych działań wspierających rekrutację, analizę potrzeb szkoleniowych, organizację praktyk i staży w przedsiębiorstwie czy też działalności wewnętrznego systemu certyfikacji.

Materiały dodatkowe:

Co kryje się pod pojęciem "kwalifikacja" i jakie ma znaczenie w życiu zawodowym?
<https://www.youtube.com/watch?v=9AKwhBaLIH8>

Kwalifikacje rynkowe - <https://www.youtube.com/watch?v=dBYJsVI5joE>

Jak włączyć kwalifikację do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji? -
<https://www.youtube.com/watch?v=QhTly7bghj8>

Nowe możliwości rozwoju zawodowego - era walidacji -
https://www.youtube.com/watch?v=RhW5C8_VVso

O Polskiej Ramie Kwalifikacji - <https://kwalifikacje.gov.pl/o-zsk/polska-rama-kwalifikacji>

O Sektorowych Ramach Kwalifikacji -
<https://kwalifikacje.gov.pl/aktualnosci/1514-sektorowe-ramy-kwalifikacji>

Słownik ZSK - https://kwalifikacje.gov.pl/download/slownik_zsk.pdf

Od sektorowych ram do rad sektorowych i z powrotem -
https://www.youtube.com/watch?v=kK3XgYYmw_c

Wykorzystanie sektorowych ram kwalifikacji - doświadczenia współpracy z przedsiębiorstwami - <https://www.youtube.com/watch?v=LUTX33q8ceQ>

